

Львівський національний університет імені Івана Франка
Юридичний факультет
Кафедра соціального права

СИЛАБУС
курсу «Судовий захист земельних прав громадян»
2022-2023 рік

Назва курсу	Судовий захист земельних прав громадян
Адреса викладання курсу	79000, Львів, вул. Січових стрільців,14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет Кафедра соціального права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	081, право
Викладачі курсу	Федорович Володимир Іванович, доцент кафедри соціального права, к.ю.н.
Контактна інформація викладачів	volodymyr.fedorovych@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Онлайн-консультації в день проведення лекцій/практичних занять за допомогою освітніх платформ Zoom та Microsoft Teams. Для погодження часу он-лайн консультацій необхідно писати на електронну пошту викладача або дзвонити. Максимальний час очікування відповіді викладача та погодження дати і часу консультації не може перевищувати 2 робочі дні.
Інформація про курс	Курс розроблено для здобуття теоретичних знань щодо правових форм захисту земельних прав громадян в Україні, набути навичок застосування різних способів захисту земельних прав в конкретних ситуаціях порушення земельних прав громадян, складення відповідних процесуальних документів для судового захисту земельних прав.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Судовий захист земельних прав громадян» є важливою вибірковою дисципліною зі спеціальності 081 «Право» для освітньої програми магістр, яка викладається на 1 курсі у 1 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної дисципліни є забезпечення засвоєння і закріплення студентами основних положень законодавства у сфері судового захисту земельних прав громадян, з'ясування змісту та правил застосування основних способів захисту земельних прав громадян в порядку цивільного, адміністративного, господарського судочинства.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: <ol style="list-style-type: none"> Глотова О.В. Правове регулювання угод із земельними ділянками в Україні: монографія/ О.В. Глотова. – Одеса: Фенікс,2008. – 254с. Земельне право: підручник(за ред. М.В. Шульги. – Харків: Право, 2013. – 520с.

	<p>3. Каракаш І.І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія/ І.І. Каракаш. – Одеса: юридична література, 2017. – 438с.</p> <p>4. Костяшкін І.О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія/ І.О. Костяшкін. – Київ, 2016. – 429с.</p> <p>5. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія (П.Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688с.</p> <p>6. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України, 5-те видання, змінене і доповнене. – К.: Алерта, 2013. – 544с.</p> <p>7. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія/ В.В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер. 2006. – 544с.</p> <p>8. Право власності в Україні: навч. посіб./за ред. О.В. Дзерита Н.С Кузнєцової. – Київ: Юрінком Інтер, 2000. – 816с.</p> <p>9. Проблеми права власності та господарювання у сільському господарстві: монографія/За ред. В.І. Семчика: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – Київ, 2001. – 216с.</p> <p>10. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія/П.Ф. Кулинич./Київ. Норма права, 2021. 308 С.</p> <p>11. Федчишин Д.В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: монографія/Д.В. Федчишин. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 418 С.</p>
Тривалість курсу	120 год.
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 години лекцій, 16 годин практичних занять та 88 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу здобувач вищої освіти буде</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасні правові доктрини і принципи у процесі правозастосування при реалізації та захисті прав на землю в Україні. - основні процедури судочинства при здійсненні захисту прав на землі. - способи розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією та захистом прав на земельні ділянки. - передові методики у процесі реалізації та захисту прав на землю. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтовувати правові рішення у сфері набуття, обмеження чи припинення прав на землю. - застосовувати правові інструменти альтернативного розгляду та вирішення спорів щодо прав на землю - застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці проблем реалізації прав на землю - критично оцінювати ефективність представництва клієнтів, робити правильні висновки для усунення недоліків правозастосування. - самостійно готувати проекти актів правозастосування як у процесі здійснення прав на земельні ділянки, так і їх захисту. - формулювати свою правову позицію, вміти опонувати у процесі вирішення спорів щодо прав на землю. - аналізувати та оцінювати практику вирішення спорів та захисту прав у сфері землекористування. - обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях

	реалізації та захисту прав на земельні ділянки. - проводити порівняльно-правовий аналіз інститутів землекористування різних правових систем.
Ключові слова	Судовий захист, захист земельних прав, земельне законодавство.
Формат курсу	- Очний - Проведення лекційних та практичних занять, консультацій для кращого розуміння тем, виконання індивідуальних завдань.

СХЕМА КУРСУ						
Тиждень / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали / Література, ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Вага оцінки	Терміни виконання
Тижд. 1/2 акад. год.	ТЕМА 1 ПРАВА ГРОМАДЯН ЯК ОБ'ЄКТИ СУДОВОГО ЗАХИСТУ.	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу		
Тижд. 2/2 акад. год.	ТЕМА 1 ПРАВА ГРОМАДЯН ЯК ОБ'ЄКТИ СУДОВОГО ЗАХИСТУ. 1. Загальна характеристика прав громадян на землю. Правове забезпечення прав громадян на земельні ділянки. Земельний кодекс України, як основне джерело закріплення прав громадян на землю. Класифікація земельних прав громадян. 2. Право власності на земельну ділянку. Право власності на землю фізичних та юридичних осіб. Право власності на землю територіальних громад та держави. 3. Право користування земельними ділянками як правова форма використання земель особами, які не є власниками земельних ділянок. 4. Право постійного користування земельними ділянками як правова форма використання земель державної та комунальної власності. 5. Оренда земель. Договір оренди земельної ділянки та його істотні умови. Порядок укладення, розірвання, припинення та поновлення договору оренди земельної ділянки. 6. Обмежені речові права на чужі земельні ділянки. Право земельного сервітуту та його види. Порядок встановлення та припинення земельних сервітутів. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) на для забудови (суперфіцій). 7. Розвиток правового регулювання у сфері прав громадян на землю.	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань	Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури		
Тижд. 3/2 акад. год.	ТЕМА 2. ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ В СИСТЕМІ ГАРАНТІЙ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу		
Тижд.	ТЕМА 2. ЗАХИСТ	Практичне	Вирішення	Аналіз нормативно-		

4/2 акад. год.	<p>ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ В СИСТЕМІ ГАРАНТІЙ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.</p> <p>1. Поняття та види гарантій земельних прав. Політичні, економічні та юридичні гарантії прав на землю. Види юридичних гарантій прав на землю.</p> <p>2. Конституційні гарантії захисту земельних прав громадян. Право кожного на судовий захист, на правову допомогу, на звернення до міжнародних судових органів. Конституційні гарантії права власності на земельну ділянку.</p> <p>3. Гарантії прав громадян у сфері вирішення земельних спорів. Органи що вирішують земельні спори. порядок вирішення земельних спорів. Вирішення земельних спорів судами. Органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування</p> <p>4. Гарантії права власності на землю. Закріплення переліку підстав припинення права власності на землю у Земельному кодексі України, як гарантія права власності на земельну ділянку.</p> <p>5. Право на судовий захист як можливість звернення до суду за захистом порушених або оспорюваних прав на земельні ділянки.</p> <p>6. Правове забезпечення відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам в системі гарантій прав на землю. Підстави та умови відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.</p> <p>7. Судова та позасудова форма захисту прав громадян на землю</p>	заняття	практичних завдань	правових актів та судової практики, рекомендованої літератури		
Тижд. 5/2 акад. год.	<p>ТЕМА 3. СУДОВА ФОРМА ТА СПОСОБИ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ.</p>	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу		
Тижд. 6/2 акад. год.	<p>ТЕМА 3. СУДОВА ФОРМА ТА СПОСОБИ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ.</p> <p>1. Поняття судового захисту земельних прав громадян. Захист земельних прав судами загальною юрисдикції, адміністративними та господарськими судами. Розмежування юрисдикції у сфері захисту земельних прав між різними судовими органами.</p> <p>2. Способи судового захисту земельних прав громадян. Визнання права, відновлення стану земельної ділянки, який існував до порушення права. визнання договору недійсним, визнання недійсними рішень органів державної влади, або органів місцевого самоврядування, відшкодування заподіяних збитків та інші передбачені законом способи захисту прав на земельні ділянки.</p> <p>3. Визнання права як спосіб захисту прав на земельні ділянки у</p>	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань	Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури		

	<p>випадку їх оспорування.</p> <p>4. Визнання правочину недійсним як спосіб захисту прав на земельні ділянки громадян.</p> <p>5. Відшкодування заподіяних збитків як спосіб захисту земельних прав.</p> <p>6. Інші способи захисту земельних прав громадян, які передбачені цивільним законодавством України.</p>					
Тижд. 7/2 акад. год.	ТЕМА 4. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ У СФЕРІ НАБУТТЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу		
Тижд. 8/2 акад. год.	<p>ТЕМА 4. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ У СФЕРІ НАБУТТЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.</p> <p>1. Підстави та порядок набуття прав на земельні ділянки громадянами за законодавством України. Набуття прав на земельні ділянки громадянами України, іноземцями та особами без громадянства.</p> <p>2. Вирішення земельних спорів, що виникають при приватизації земельних ділянок. Повна та скорочена процедури приватизації земельних ділянок.</p> <p>3. Судовий захист прав громадян при купівлі-продажу земельних ділянок та вчинення інших цивільно-правових договорів, за якими переходить право власності на земельну ділянку.</p> <p>4. Вирішення спорів про право громадян на земельну частку (пай). Особи які мають право на земельну частку (пай) та їх земельні права. Порядок паювання земель які були передані у колективну власність. Порядок виділення внатурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних паїв.</p> <p>5. Вирішення спорів про встановлення права земельного сервітуту. Встановлення земельних сервітутів договорами, законам, заповітом або рішенням суду.</p> <p>6. Судовий захист прав громадян при спадкуванні земельних ділянок.</p> <p>7. Земельні спори при переході прав на жилий будинок, будівлю, споруду. Перехід прав на земельну ділянку у разі набуття права на жилий будинок, будівлю або споруду</p> <p>8. Вирішення спорів про визнання недійсною відмови в наданні у постійне користування земельних ділянок.</p>	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань	Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури		
Тижд. 9/2 акад. год.	ТЕМА 4. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ У СФЕРІ НАБУТТЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу		

<p>Тижд. 10/2 акад. год.</p>	<p>ТЕМА 4. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ У СФЕРІ НАБУТТЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.</p> <p>1. Підстави та порядок набуття прав на земельні ділянки громадянами за законодавством України. Набуття прав на земельні ділянки громадянами України, іноземцями та особами без громадянства.</p> <p>2. Вирішення земельних спорів, що виникають при приватизації земельних ділянок. Повна та скорочена процедури приватизації земельних ділянок.</p> <p>3. Судовий захист прав громадян при купівлі-продажу земельних ділянок та вчинення інших цивільно-правових договорів, за якими переходить право власності на земельну ділянку.</p> <p>4. Вирішення спорів про право громадян на земельну частку (пай). Особи які мають право на земельну частку (пай) та їх земельні права. Порядок паювання земель які були передані у колективну власність. Порядок виділення внатурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних паїв.</p> <p>5. Вирішення спорів про встановлення права земельного сервітуту. Встановлення земельних сервітутів договорами, законам, заповітом або рішенням суду.</p> <p>6. Судовий захист прав громадян при спадкуванні земельних ділянок.</p> <p>7. Земельні спори при переході прав на жилий будинок, будівлю, споруду. Перехід прав на земельну ділянку у разі набуття права на жилий будинок, будівлю або споруду</p> <p>8. Вирішення спорів про визнання недійсною відмови в наданні у постійне користування земельних ділянок.</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Вирішення практичних завдань</p>	<p>Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури</p>		
<p>Тижд. 11/2 акад. год.</p>	<p>ТЕМА 5 СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ОРЕНДНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН</p>	<p>Лекція</p>		<p>Передивитися рекомендовану літературу</p>		
<p>Тижд. 12/2 акад. год.</p>	<p>ТЕМА 5 СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ОРЕНДНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН</p> <p>1. Поняття та правове регулювання оренди землі. Орендодавці та орендарі землі, їх права та обов'язки.</p> <p>2. Договір оренди землі та його істотні умови. Об'єкт оренди, строк дії договору оренди та орендна плата як істотні умови договору оренди земельної ділянки.</p> <p>3. Особливості укладення договору оренди землі. Перехід права на оренду земельної ділянки. Суборенда земельної ділянки.</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Вирішення практичних завдань</p>	<p>Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури</p>		

	<p>4. Захист прав громадян при укладенні договору оренди землі. Орендна плата за землю, її розміри, індексація, умови розрахунків, строків та порядку її внесення.</p> <p>5. Визнання договору оренди недійсним як спосіб захисту земельних прав. Правове забезпечення розірвання, припинення та поновлення договору оренди земельної ділянки.</p> <p>6. Вирішення спорів щодо оренди земельних часток (паїв). Мораторій на відчуження та зміну цільового призначення сільськогосподарських земель отриманих у приватну власність шляхом паювання земель колективної власності.</p> <p>Захист земельних прав при поновленні та припиненні договору оренди. Підстави припинення договору оренди земельної ділянки. Припинення договору оренди землі шляхом його розірвання. Поновлення договору оренди землі..</p>					
Тижд. 13/2 акад. год.	ТЕМА 6 ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ВЛАСНИКАМ ЗЕМЛІ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу		
Тижд. 14/2 акад. год.	<p>ТЕМА 6 ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ВЛАСНИКАМ ЗЕМЛІ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ</p> <p>1. Правове регулювання відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Співвідношення земельного та цивільного законодавства у правовому забезпеченні відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.</p> <p>2. Підстави та умови відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Загальні та спеціальні правила відшкодування заподіяних збитків власникам землі та землекористувачам.</p> <p>3. Порядок визначення розмірів заподіяних збитків та їх відшкодування. Принцип повного відшкодування збитків власника землі та землекористувачам. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам заподіяних неправомірними та правомірними діями.</p> <p>4. Судова практика про відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам.</p> <p>5. Спори про відшкодування втрат сільськогосподарського та</p>	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань	Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури		

	лісогосподарського виробництва.				
Тижд. 15/2 акад. год.	ТЕМА 7 ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН	Лекція		Передивитися рекомендовану літературу	
Тижд. 16 /2 акад. год.	ТЕМА 7 ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН 1. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Традиційні види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Земельно-правова відповідальність. 2. Адміністративна відповідальність за земельні правопорушення. Відповідальність за самовільне зайняття земельних ділянок, невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням, знищення межових знаків, не проведення рекультиваци порушених земель та інші адміністративні правопорушення. 3. Кримінальна відповідальність за злочини в галузі земельних відносин. Умови настання відповідальності за псування земель без господарське використання земель. 4. Цивільно-правова відповідальність за земельні правопорушення. Договірна та позадоговірна відповідальність. 5. Земельно-правова відповідальність. Припинення прав на земельні ділянки, їх вилучення як заходи земельно-правової відповідальності.	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань	Аналіз нормативно-правових актів та судової практики, рекомендованої літератури	

Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру Письмовий
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з теорії держави та права, земельного права, адміністративного права, цивільного права та процесуальних дисциплін.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, колаборативне навчання (форми- групові проекти, спільні розробки), проектно-орієнтоване навчання, дискусія.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання знань здобувача здійснюється за 100-бальною шкалою: - максимальна кількість балів при оцінюванні знань здобувачів з дисципліни, яка завершується іспитом, становить за поточну успішність 50 балів, на іспиті – 50 балів; - при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань здобувачів за різними системами. Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів

	<p>контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу).</p> <p>Академічна доброчесність: Роботи студентів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної недоброчесності, виявлення ознак якої є підставою для незарахування роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять: Відвідування практичних занять є обов'язковим. У випадку пропуску заняття, студент опрацьовує матеріал самостійно і відпрацьовує пропущене заняття в індивідуальному порядку. Студенти зобов'язані дотримуватись усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані за результатами відповідей на практичних заняттях, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховується присутність студента на практичних заняттях та активність студента, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та класифікація прав громадян на землю. 2. Право власності на земельну ділянку як об'єкт судового захисту. 3. Право користування земельними ділянками як об'єкт судового захисту. 4. Обмежені речові права на чужі земельні ділянки. 5. Розвиток правового регулювання у сфері прав громадян на землю. 6. Поняття та види гарантій земельних прав громадян. 7. Конституційні гарантії земельних прав громадян. 8. Гарантії прав громадян у сфері вирішення земельних спорів. 9. Гарантії права власності на земельну ділянку. 10. Право на судовий захист земельних прав громадян: поняття, зміст. 11. Форми захисту прав громадян на землю. 12. Розмежування підвідомчості суддів у сфері захисту земельних прав громадян. 13. Способи захисту прав на земельні ділянки. 14. Визнання прав як спосіб захисту прав на земельні ділянки. 15. Визнання правочину недійсним як спосіб захисту прав на земельні ділянки.

16. Визнання недійсними рішень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування як спосіб захисту прав на земельні ділянки.
17. Відшкодування заподіяних збитків як спосіб захисту земельних прав.
18. Самозахист земельних прав.
19. Судовий захист прав на приватизацію земельних ділянок.
20. Судовий захист прав громадян у сфері набуття прав на земельні ділянки.
21. Судовий захист права на земельну частку «пай»
22. Судовий захист обмежених речових прав на чужі земельні ділянки.
23. Судовий захист земельних прав у разі набуття прав на житловий будинок, будівлю або споруду.
24. Договір оренди земельної ділянки та його істотні умови.
25. Захист прав громадян при укладенні договору оренди землі.
26. Захист прав громадян при поновленні та припиненні договору оренди земельної ділянки
27. Земельні спори про встановлення та припинення дії земельних сервітутів.
28. Земельні спори про повернення самовільно зайнятих земельних ділянок.
29. Захист земельних прав, що впливають із правил добросусідства.
30. Підстави та порядок припинення прав на земельні ділянки.
31. Судовий захист при припиненні прав на земельні ділянки.
32. Вирішення спорів про викуп (примусове відчуження) земельних ділянок громадян для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.
33. Підстави та умови відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
34. Судовий захист прав на відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
35. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення земельних прав.
36. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення земельних прав.
37. Цивільно-правова та земельно-правова відповідальність за земельні правопорушення.
38. Спори про відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.
39. Визнання договору оренди земельної ділянки недійсним.
40. Спори про примусове припинення права на земельну ділянку.
41. Вирішення спорів, пов'язаних з орендою землі.
42. Вирішення спорів щодо проведення розвідувальних робіт на землях, що перебувають у власності чи користуванні громадян або юридичних осіб.